

Uppväxt i Hudiksvall

Ett fullsatt S:t Jakobsgråden tog i måndags, 4 november 2013, emot barndomsminnen från Sven-Gustaf Edqvists uppväxt i centrala stan och från Bengt Olof Eskilssons dito i Håstavillorna, två kilometer från centrum. De växte båda upp under enkla förhållanden, men förmedlade förnöjsamhet och värme i synen på barnaåren och de utgångspunkter som den tiden gav dem för livet.

Edqvist, född 1925, gav bilder av hudiklivet fram till 1945 och den 1944 födde Eskilsson tecknade slutet av 40-talet och 50-talet. Fotodokumentationen och persongallerierna gav nog alla i salen personliga hågkomster och referenser. Vem minns till exempel inte sina lärare på gott och ibland ont.

Sven-Gustaf Edqvist fick med stöd av skolprofilen och rektorn Stellan Arvidsson, modern och statens räntefria studielån akademisk skolning och blev akademiker, författare, Strindberg-kännare och lärare. Han kunde ha blivit femte generationen skraddare, men den knappa tillvaron för en skraddarfamilj väckte ambitionen om en säkrare försörjning, inte minst hos modern. Skradderiet fick de här åren hård konkurrens av konfektionsaffärer som Calle Nilssons och AG Spets m.fl., när det fabrikssydda ersatte den skraddarsydda klädseln. Modern hade särskild insikt i de nya klädesaffärerna eftersom hon i unga år var expedit hos Spets och Manuffen.

Skradderiet hade sin "reklamskylt" i korsningen Stora Kyrkogatan-Repslagargränd och den skulle leda in kunderna till butiken och tillverkningen på Lilla Kyrkogatan. Från 1930 hade Sven-Gustaf och syskonen sitt hem vid butiken. Läroverkstiden innebar ekonomiska uppoffringar för familjen. Ibland kunde läroböckerna inte köpas förrän en bit in i terminen. Dåvarande biblioteket på Storgatan fick bli räddningen för gossen som själv fick läsa sig till vad läroböckerna kunde innehålla.

År 1939 kommer komministern Karl Elis Bratt till Hudiksvall och bildar scoutkår där Sven-Gustaf blir med 14 år gammal. Bratt samlade pojkarna vid lägerelden och berättade om livets problem och möjligheter och kunde hjälpa dem förbi många blindskär i tillvaron. Scouternas idrottsverksamhet betydde mycket för skraddarsonen och en av de många med välbehag frammanade bilderna från ungdomen var hur han i den klara septemberluften tränade höjdhopps på Glysisvallen.

Stranden och havet vid Malnbaden var familjens enda sommarnöje. Färden ditt skedde med båten Nord, körd av kapten Berg. Gymnasietidens somrar 1941-1944 bestod av luftbevakning på Saltvik, Sörfjärden, Hölick och Stocka. Därefter startade studierna i Uppsala med nya skeden i livet.

Villorna kom till efter Åviksbranden 17 juli 1906. - Man måste i efterhand säga att ägarna Iggesunds bruk tog väl hand om sina arbetare, sade Bengt Olof Eskilsson. Ordnade bostäder, gratis hyra från början och sedan låga hyror, fri knubbved, möjligheter till potatisland, förråd, att ha kaniner, grisar och höns.

Bengt Olof Eskilsson bodde i nr 2, där det fanns fyra lägenheter. Pappan jobbade i lådfabriken och familjen samlades alltid till kvällsvard och om möjligt även klockan nio sedan sågverksvislan blåst frukost. Kosten var enkel och alla kände till saltströmming och rågmjölsgröt.

Livet levdes på Villorna. Det fanns dock fyra skäl att besöka Hudiksvall; När cirkusen kom till stan och man kunde jobba sig till en biljett eller planka in. Alla ville höra allmänna sången på Valborg och gå till brasan på Köpmanberget. Dagen efter skulle man gå i eller se 1 maj-tåget. Och för det fjärde måste marknaden på Kotorget besökas varje höst.

Villorna var ett så lugnt område att polisen aldrig sågs till. Villaungarna höll ihop och det var inte lönt för andra att försöka ge sig på dem. För Eskilssons kamratkrets blev själva villastrukturen med precis 400 meter mellan husen, en idrottslig möjlighet. Perfekt att ha måtten för löpträningen och här föddes Eskilssons stora idrottsintresse. Fotboll, skidåkning, löpning, handboll... Detta ledde till att Eskilsson med kamrater vid 14 års ålder bildade en idrottsförening, Ungdomsföreningen Sport, UFS. Det skedde sedan Villalaget vunnit fotbollsserien för ungdom 1957, 1958 och 1959. På andra plats kom Villornas lag två... 1963 är han 1500-meterslöpare i Strand och klockas för 4.08,5 och står på föreningens tio i topp-lista.

År 2005 bildade han ytterligare en idrottsförening som protest mot elitidrotten och nedskärningar i Eskilstunas idrottsliv. Det kan bli för mycket idrott i idrotten, menade han, och skapade breddföreningen Eskilstuna Friidrott för att bygga broar mellan människor och låta de unga prova på olika idrotter. Medlemstalet var 2011 över 1300.

Villaungarna hade aldrig pengar om de inte hade kunnat sälja något till skroten. Därefter gick vägen till Einars kiosk eller Ingas kiosk. Alfa samlarkort med fotbollsspelare, Rekordmagasinet och Vilda Västern-magasin typ Kapten Miki inköptes då.

Ett nöje vintertid var att åka skidor till Hedestugan med chockladtermos och smörgås i ryggsäcken. Termosen gick förstås i kras rätt ofta. Gräsmaln och bad var ett cykelmål och när Knarren, stadsbussen, kom, gick det att åka till Maln och badet för en 25-öring.

Vi levde en bekymmerslös tillvaro. Vi bodde bra. Vi hade det varmt och ombonat. Vi som växte upp på Håstavillorna på 50-talet var privilegierade. Slutade Bengt Olof Eskilsson berättarkvällen.

Text: Sven Bohlin

Foto: Magda Forsberg